

Thomas Arabo, landsstýrismaður:

Burtur við vetorætti!

-Alt ov oftani kemur tað fyri, at einstakir lögtingsmenn lamskjóta politisku skipanina við einum ávísium vetorætti. Hetta tolir okkara parlamentariska skipan ikki, og vónandi kemur politiska skipanin í 1993 at virka smidligari, og at vit í framtíðini fara at góðtaka meirilutaavgerðir, har einstakir persónar so mugu góðtaka, at teir verða stemmaðir niður, tað veri seg í einum lögtingi, einum flokki ella eini samgongu skrivar Thomas Arabo, landsstýrismaður m.a. í greinini.

Vánaligar tíðir hava nógv svartaprát við sær. Jú meira svart verður tosað, verri tykjast tíðirnar, størri verður mismót. Hyggja vit nú við árslok 1992 at, hvussu útlitini verða fyri 1993, so eru tað nógur ting, sum eru verri enn fyri einum ári síðani, men so eru tað uppaftur onnur ting, har vit eru betur og kunnu síggja ljósari upp á tað.

Tað hevur mangan verið fært fram, at fyrr enn skil kemur á primeru vinnuna, so kann ikki væntast, at framgongd verður í sekunderu vinnuni. Hetta er bara ein veruleiki.

Glottar í fiskiskapi

Hyggja vit nú at fyrirteyt-unum fyri primeru vinnuna, so má sigast, at her eru ávísir glottar. Høturnar, ið floitin hevur fingið eystanfyri, eru frægari enn síðsta ár, og Ísland er á sama støði. Vesturi í havi sær frægari út í ár og tað av fleiri orsøkum. Fiskifrøðingar meta, at fiskiskapurin á Flemish Cap møguliga fer at taka seg uppaftur, á Hatton Bank hava føroyskir trólarar funnið nýtiligar leiðir og hava fingið ein ávísan kunnleika at fiska har. Vesturi á Reykjanesrygginum vóru góðar royndir gjørdar í 1992, og tað sær út til, at einir 4-5 bátar fara at fiska har ein part av árinum. Høpnast hetta nøkulunda, so skuldi hetta givið væl av pengum. Á Føroyaleiðini siga ráðgevarar landsstýrisins fiskiskapin verða á sama støði sum í 1992.

Samantikið so má sigast, at glottar eru viðvíkjandi fortreytnum fyri at reka fiskiskap.

Serframlæðslur!

Lúkindini hjá vinnulívinum á landi í 1992 vóru ógvuliga vánalig at arbeiða í, men hóast hetta so má ein á-sanna, at nakrar av kósunum, sum vinnulívið setti sær, hava verið rættar, og rættar kósir skal ein halda. Hyggja vit at fiskiðnaðinum á landi, so er tað veruleiki, at tær mongdir, sum komnar eru upp á land, hava verið smáar. Fleiri flakavirki eru farin á heysin og standa stongd. Arbeitt verður ío við at fáa tey latin upp aftur.

Tey virki, sum hava verið opin alt árið, hava lagt sína framlæðslu um til serframlæðslu. Langtíðar málsetningurin hjá fiskiðnaðinum er heilt greiður: tað er at framleiða vørur, sum koma so tætt til kundan í sølulandinum sum gjørligt, tí har fæst besti prísur, men har verða eisini setti harðastu krøv.

Av góðskaðum vørur verða framleidd í ár uml. 8.500-9.000 tons, og svarar tað til eina rávørungd upp á eini 25.000 tons.

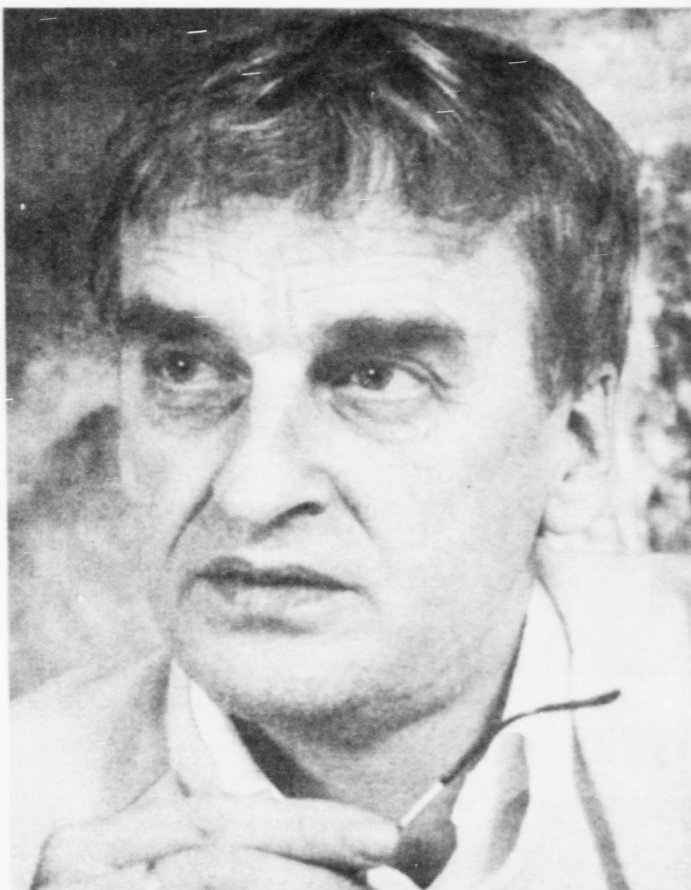
Av ísaðum flókum, ið eisini verða seld so at siga beinleiðis til brúkarar, verða útlutt 3.500 tons í ár, so svarar tað til eina rávørungd upp á umleið 10.000 tons.

Samantikið kann so-statt sigast, at uml. 35.000 tons, t.v.s. knøpp helvtin av

tí rávørungd, sum er komin upp á land í Føroyum í ár, er framleidd so tætt til tað liðið, sum gevur tann besta prís, sum nú einaferð er gjørligt. Sjálvur haldi eg hetta er gott klárað av fiskiðnaðinum í slíkum tíðum við lítulum arbeiðskapitali.

Fiskurin úr Barentshavinum

Um nú fiskiðnaðurin í 1993 hevði kunnað arbeitt soleiðis, at 50.000 tons av rávøru vóru gjørd til liðugvøru í landinum og fram til brúkarar, so hevði tað verið ófært, og vit høvdu verið komin langt á leið til at havt ein fiskiðnað, sum í veruleikanum er ein matvøru-íðnaður. Hetta hevur verið ein málsetningur í mong ár. Vónandi fara tey virki, sum í dag standa still, at hugsa tann vegin, tá tey lata uppaftur, tí enn er nógv rávøra, ið vit kunnu nýta. Tað er t.d. harmiligt at síggja, at øll tey 15.000 tonsini vit fáa í Barentshavinum fara til út-lenskar havnar, har aðrir virka tey víðari til brúksklárar vørur. Hetta átti ikki at hildið fram rættliga leingi. Tað gevur so líða meining, tí mongdirnar eru stórar, ið koma úr Barentshavinum, og arbeiðsplássini eru lutfalsliga fá, hóast tey eru góð. Rentur og avdráttir fyri bátarnar, ið eru har uppi, fara beinleiðis til norskar bankar, so føroyska samfelagið fær ikki nógv burtúr, uttan at vit miða ímóti, at vørar verður lögð upp her, so at heimafólkið kann arbeiða hana.

Thomas Arabo: -Hetta landið hevur fingið nóg mikið av at veðra stýrt av lokalpolitiskum áhugamálum hjá serskøltum

Innlutli fiskurin

Í 1992 hildu royndirnar við innfluttum fiski fram, og sær tað út til, at hetta fer at vinda upp á seg í 1993, so at virki burturav kunnu leggja seg eftir at nýta hesa rávøru. Roynt hevur verið at fingið útenskar fyrirkur hendanvegin at byggja flakavirki ella at framleitt á flakavirkjum. Talan hevur verið um russisk og sponsk feløg, og tekin eru um, at okkurt av hesum feløgum er í realitetssamráðingum við føroyskt flakavirki um at lata upp aftur og framleiða og selja út frá føroyskum øki. Vónandi fer hetta at hepnast.

Skipasmiðjúsáttmálarnir við eystanloyndini koma ætlandi at halda fram, sjálvt um viðurskiftini har eru rættuliga óstöðug. Oljuvinna kemur ikki í 1993, tað vita vit, men landsstýrið byrjaði fyri einum góðum ári síðani at hjálpa fólki at byggja upp fôrleika innan hesa vinnu og fáa fólki í arbeiði, soleiðis at vit kunnu fáa innlit í, hvat henda vinna stendur fyri, og hvat hon ber í sær. Í løtuni munnu einir 30 føroyingar arbeiða í tí enska partinum av Norðsjónum, og arbeitt verður við at fáa føroyingar inn í danska og norska partin eisini, so hetta er eitt øki, sum fer at fáa ein størri og størri

týðning fyri okkum.

Arbeidsloysið

Størsti trupulleikin í samfelagnum í dag er arbeiðsloysið. Arbeiðsloysið er ein avleiðing av øðrum skipanum, sum ikki hava hildið. Tann vandamesta skipanin, ið ikki heldur í dag, er pengaskipanin. Høvuðsuppgávan hjá politikarunum má tí vera at fáa hesa skipan at virka nøkulunda rímliga og fáa okkara kreditivirði aftur á fótur.

Hetta verður ein fyrirteyt fyri at fáa meiri virksema í landinum. Føroyingar í størum tali fara út av landinum at arbeiða, og var hetta ein gongd leið fyrr. Er tað fyri eitt ávíst tíðarskeið, so hugsi eg ikki, at nakar tekur skaða av at koma út í onnur lond og síggja, hvussu aðrir bera seg at; men er tað soleiðis, at fólki flytir burtur frá okkum fyri allar tíðir, so er tað harmiligt, tá ið ein nú vil búgva her heima.

Í tíðum sum hesum er tað alneyðugt, at politiski myndugleikin virkar sum hann skal, og her kundi so verið eitt hjartasuff, tí tann politiska viðgerðarprosessin er alt ov long, serliga tá ið avgerðirnar skulu takast rættliga skjótt.

Fólkaræðið

Spurningurin er so eisini,

um vit nýta tað fólkaræði, sum vit hava fingið, á rættan hátt. Vit hava eitt lögting við 32 limum, men hóast hetta koma vit alt ov ofta út fyri, at ávísir lögtingslimir koma við sínum sermálum, sum kunnu vera lokalpolitisk ella annað, men alt ov ofta kemur tað fyri, at einstakir limir lamskjóta politisku skipanina við einum ávísium vetorætti. Hetta tolir okkara parlamentariska skipan ikki, og vónandi kemur politiska skipanin í 1993 at virka smidligari, og at vit í framtíðini fara at taka meirilutaavgerðir, har einstakir persónar so mugu góðtaka, at teir verða stemmaðir niður, tað veri seg í einum lögtingi, einum flokki ella eini samgongu, so mugu teir fylgja við hinum. Hatta eru spælireglurnar, og læra vit ikki tær, koma vit onga leið. Hetta landið hevur fingið nóg mikið av at verða stýrt av lokalpolitiskum áhugamálum hjá serskøltum.

Annars fari eg at enda við at ynskja øllum gott nýggjár og góða vón fyri 1993. Tað verður stríggð fyri øll; men eg ivist ikki í, at tað fer at ganga, um øll gera sína skyldu.

Thomas Arabo